

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

THOMAS RÄNER HIETMANN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/3765)

Karar Tarihi: 17/7/2019

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Raportör : Özgür DUMAN
Başvurucu : Thomas Rainer HIETMANN
Vekilleri : Av. Bilgiç ERTÜRK
Av. Gönül ALKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru bir bankaya el konulması sürecine ilişkin yargılama yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/2/2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
6. Başvurucu Frankfurt Menkul Kıymetler Borsası aracılığıyla -başvuru formu ve eklerinde belirtilmeyen bir tarihte- 3.951 adet Demirbank T.A.Ş. (Banka) hissesi satın almıştır.

A. Bankaya El Konulması Süreci

7. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) 6/12/2000 tarihinde, zararının öz kaynaklarını aştığı gerekçesiyle Bankanın temettü hariç ortaklık hakları ile yönetiminin ve denetiminin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF veya Fon) devredilmesine karar vermiştir.

8. TMSF 24/1/2001 tarihinde BDDK'ya gönderdiği bir yazı ile meydana gelebilecek gecikmelerin büyük zarara yol açabileceği gerekçesiyle Banka için ayrı ve hızlı bir satış yönteminin belirlenmesi gerektiğini bildirmiştir. BDDK 25/1/2001 tarihinde Bankayı satışa çıkarmıştır. Yürütülen müzakereler ve alınan teklifler neticesinde Fon Yönetim Kurulu 19/9/2001 tarihinde, Banka hisselerinin 350.000.000 Amerikan Doları bedelle H. Bankasına satılmasına karar vermiştir.

9. Bu arada Bankanın hâkim ortağı olan C. Holding tarafından Bankanın Fona devri işleminin iptali istemiyle Danıştay Onuncu Dairesinde (Daire) dava açılmıştır. Daire 3/6/2003 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Ancak bu kararın temyizi üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (İDDK) 18/6/2003 tarihinde hükmü bozmuş, karar düzeltme talebi de İDDK tarafından 29/4/2004 tarihinde reddedilmiştir. Daire bozma kararı çerçevesinde 5/11/2004 tarihinde satışa hazırlık işlemlerini iptal etmiştir. Ayrıca TMSF tarafından yapılan satış işlemi de Ankara 10. İdare Mahkemesince 21/4/2004 tarihinde iptal edilmiştir.

B. Başvurucunun Açtığı İlk Dava

10. Başvurucu hisse senedi bedelinin tazmin edilmesi için 2002 yılının başında BDDK'dan talepte bulunmuştur. BDDK bu talebe cevap vermemiştir. Başvurucu bunun üzerine talebinin zımnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle 28/5/2002 tarihinde Danıştay Onuncu Dairesinde dava açmıştır.

11. Daire 24/6/2003 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, BDDK kararının hukuka uygun olduğunun Dairenin 3/6/2003 tarihli kararı ile ortaya konulduğuna vurgu yapılmıştır.

12. Başvurucu kararı temyiz etmiş, İDDK 21/10/2004 tarihinde, hükme esas alınan kararın temyiz edilmesi üzerine bozulduğuna dikkat çekerek yeniden bir karar verilmesi gerektiğini belirtmiş ve hükmü bozmuştur. Bozma kararına karşı davalı idare tarafından yapılan karar düzeltme istemi İDDK tarafından 26/5/2005 tarihinde reddedilmiştir.

13. Danıştay daireleri arasındaki iş bölümü değişikliği sonrası dosyanın gönderildiği Danıştay Onüçüncü Dairesi 19/9/2005 tarihinde, görevsizlik kararı vererek dosyanın görevli ve yetkili Ankara İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

14. Yargılamaya Ankara 8. İdare Mahkemesinde devam edilmiş ve 28/12/2005 tarihinde davanın süre aşımı yönünden reddine karar verilmiştir.

15. Başvurucunun temyiz ettiği karar Danıştay Onüçüncü Dairesi tarafından 15/6/2007 tarihinde onanmıştır. Onama kararının gerekçesinde 31/1/2001 tarihinde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) tarafından Bankanın hisse senetlerinin borsa kaydından çıkarılarak tahtanın kapatıldığı belirtilerek başvurucunun bu hususu aynı tarihte öğrendiği kabul edilmiştir. Daire bu tarih esas alındığında davanın süresinde açılmadığını vurgulamıştır.

C. Başvurucunun Açtığı İkinci Dava

16. Başvurucu 10/5/2006 tarihinde BDDK'ya ve 11/5/2006 tarihinde TMSF'ye başvurarak; Bankanın Fona devrine ve satışına yönelik kararların iptaline dair yargı

kararlarının kesinleşmesi nedeniyle hissedarlık statüsüne ilişkin haklarının sağlanmasını, hisselerinin iade edilmesini, bunun mümkün olmaması hâlinde ise haklarının tazmin edilmesini talep etmiştir.

17. Başvurucunun talepleri BDDK tarafından 9/7/2006 tarihinde zımnen, TMSF tarafından ise 6/7/2006 tarihinde başvurucuya tebliğ edilen bir yazı ile reddedilmiştir.

18. Başvurucu bunun üzerine BDDK ve TMSF aleyhine Ankara 12. İdare Mahkemesinde dava açmış, ancak 26/9/2006 tarihinde, her iki davalı için ayrı ayrı dava açılması gerektiği belirtilerek dilekçe reddedilmiştir.

19. Başvurucu TMSF aleyhine İstanbul 5. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) 27/4/2007 tarihinde dava açmıştır. Mahkeme 28/12/2007 tarihinde davanın süre aşımı yönünden reddine karar vermiştir. Başvurucunun temyiz ettiği karar Onüçüncü Daire tarafından 4/2/2009 tarihinde onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme talebi de aynı Dairece 30/9/2009 tarihinde reddedilmiştir.

D. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Süreci

20. Başvurucu 4/3/2008 tarihinde, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuştur.

21. AİHM konu hakkında daha önce verdiği *Reisner/Türkiye* (B. No: 46815/99, 21/7/2015) tarihli karara atıfla başvurucu ve diğer 840 başvurucunun mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir (*Fellner ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 13312/08..., 10/10/2017).

22. AİHM mülkiyet hakkı yönünden yaptığı değerlendirmede, Bankanın devir ve satışını hukuka aykırı ilan eden yargı kararlarının, iptal davalarına taraf olup olmadıklarına bakılmaksızın hem hâkim hissedarlar hem de küçük hissedarlar için sonuçları olduğunu belirtmiştir. AİHM'e göre hisselerinin sayısı ne kadar küçük olursa olsun, başvuruçuların maddi zarara uğradıkları açık olup kamu makamları, daha sonra Danıştay tarafından hukuka aykırı ilan edilen kanun dışı idari işlemlerden kaynaklandığı açık olan zararı tazmin etme yükümlülüğü altındadır. AİHM; başvuruçuların hisselerinin, hukuka aykırı müdahale temelinde ellerinden alınmış olmasına rağmen başvuruçulara kayıpları için herhangi bir tazminat ödenmediğini ve bireysel anlamda orantısız bir yük altına girmek zorunda bırakıldıklarını vurgulamıştır (*Fellner ve diğerleri/Türkiye*, §§ 31-35).

23. AİHM, adil yargılanma hakkı yönünden de Bankanın satışı nedeniyle başvuruçunun hisselerinin iade edilmesinin imkânsız hâle geldiğini belirtmiştir. AİHM, yapılan satış sözleşmesinin 24/2/2006 tarihli nihai kararla iptal edildiğini ve o tarihten önce başvuruçunun tazminat talebinde bulunmasını beklemenin makul olmadığını gözönünde bulundurarak, yerel mahkemenin kanuni süreye ilişkin katı yorumunun davanın esasının bütünüyle incelenmesine engel olduğuna ve başvuruçunun mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verdiğine karar vermiştir (*Fellner ve diğerleri/Türkiye*, §§ 39-42).

24. AİHM giderim yönünden ise *Reisner/Türkiye* ([A.T.], B. No: 46815/09, 1/12/2016) kararına atıfla en uygun adil tazminin, başvuruçulara maddi tazminat ödenmesi ile olacağını ve başvuruçunun maddi kaybının belirlenmesi için Bankanın devrinden bir gün önce, yani 5/12/2000 tarihinde Bankanın bir hissesinin ortalama piyasa değerinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, İMKB'ye göre 5/12/2000 tarihinde Bankanın bir hissesinin ortalama değerinin 756 eski Türk Lirası olduğu ve bir Alman

senedinin 500 Türk hissesine tekabül ettiğini kaydederek enflasyona göre güncellenip geçerli kura göre Avroya dönüştürülmek üzere her başvurucuya Bankada sahip olduğu hisse sayısının 756 eski Türk Lirası ile çarpımını esas alan bir adil tazmin miktarının ödenmesine karar vermiştir. Buna göre karara ekli listede başvurucuya 2.909,84 Avro maddi tazminat ödenmesi öngörülmüştür. AİHM'e başvuru yapan bütün başvuruculara ödenecek toplam maddi tazminat tutarı ise 9.679.799,26 Avro olarak belirlenmiştir (*Fellner ve diğerleri/Türkiye*, §§ 47, 48 ve ekli liste)

E. Yargılamanın Yenilenmesi Süreci

25. Başvurucu 25/1/2018 tarihinde İstanbul 5. İdare Mahkemesinden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucu önceki kararın kaldırılmasını, yargılama giderlerinin iade edilmesini ve başvurucu yararına vekâlet ücretine hükmedilerek karşı taraf yararına hükmedilen vekâlet ücretinin kaldırılmasını talep etmiştir.

26. Mahkeme 20/4/2018 tarihinde yargılamanın yenilenmesi talebini kabul etmiş, 28/12/2007 tarihli kararını kaldırmış ve AİHM tarafından tazminata hükmedildiği için konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Mahkeme harç ve posta giderlerinden oluşan 282,70 TL tutarındaki yargılama gideri ile 1.090 TL tutarındaki vekâlet ücretinin de davalı idareden alınarak başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

27. Taraflar, karara karşı istinaf talebinde bulunmuşlardır. İstinaf talebini inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Onuncu İdare Dava Dairesi 31/10/2018 tarihinde başvurucunun istinaf talebini reddetmiş, davalı idarenin istinaf talebini ise kısmen kabul etmiştir. Bölge İdare Mahkemesi istinaf talebine konu kararı kaldırmış, davanın 12.621,43 TL'nin tazmini istemine ait bölümü yönünden karar verilmesine yer olmadığına, 10.725,38 TL maddi tazminat istemine ait bölümü yönünden ise reddine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca 258,30 TL tutarındaki yargılama giderinden 129,15 TL ile 1.090 TL avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak başvurucuya ödenmesine; 129,15 TL tutarındaki yargılama giderinin başvurucu üzerinde bırakılmasına; davalının yaptığı 14 TL yargılama gideri ile 1.090 TL tutarındaki vekâlet ücretinin ise başvurucudan alınarak davalı idareye ödenmesine karar vermiştir.

28. Kararın gerekçesinde, AİHM tarafından hükmedilen tazminat tutarının başvurucunun gerçek zararını ifade ettiği ve davanın hükmedilen bu tazminat kadar kısmının konusuz kaldığı belirtilmiştir. Buna göre yargılamanın yenilenmesi sebebinin oluşturan AİHM kararıyla başvurucu lehine hükmedilen maddi tazminat tutarının bu davada başvurucunun haklı çıktığı kısım olarak kabulü, bu miktarı aşan kısım yönünden ise davanın reddi gerektiği açıklanmıştır. Bölge İdare Mahkemesine göre bu sebeple yargılama giderlerinin tümünden davalı idarenin sorumlu tutulması isabetli değildir. Kararda ayrıca avukatlık ücretinin de maktu olarak belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Karar kesin olarak verilmiştir.

29. Nihai karar başvurucu vekiline 7/1/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir.

30. Başvurucu 5/2/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 17/7/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu, AİHM tarafından verilen ihlal kararı üzerine yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunduğunu belirterek söz konusu davanın makul sürede sonuçlanmadığından yakınmıştır. Başvurucu yargılamanın makul bir sürede sonuçlanmaması nedeniyle yenilenen davada yargılama gideri olarak daha önce ödediği paranın kendisine değer kaybına uğratarak ödendiğini, bu sebeple uzun süren yargılama sonucu oluşan zararının bütünüyle karşılanmadığını belirtmiştir. Başvurucu davanın makul bir sürede sonuçlanması hâlinde çok fazla büyüyecek bu farkın elkoyma tarihinden itibaren geçen on altı yıl zarfında yaklaşık yedi katına ulaştığını ifade etmiştir. Başvurucu sonuç olarak etkili başvuru hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvurucunun dava veya benzeri başvuru yoluna başvurmasını engelleyen bir durumunun söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Başvurucu yargılamanın makul sürede sonuçlanmamasına bağlı olarak uğradığını ileri sürdüğü değer kaybı iddialarını ise başvuru formu incelendiğinde makul sürede yargılanma hakkı dışındaki bir temel hak ve hürriyet kapsamında da dile getirmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun ihlal iddiaları yalnızca makul sürede yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

34. Anayasa'nın 36. ve 141. maddeleri bağlamında medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyumsuzlukların makul sürede karara bağlanması gerektiğine dair temel ilkeler Anayasa Mahkemesince daha önce incelenmiş ve bu konuda karar verilmiştir (*Selahattin Akyıl*, B. No: 2012/1198, 7/11/2013).

35. Başvuru konusu olayda başvuru, yargılamanın yenilenmesinden sonraki süreci de dâhil ederek yargılamanın yaklaşık on altı yıl sürdüğünü ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi daha önce yargılamanın yenilenmesi talebine konu asıl davanın Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce sona erdiği hâllerde yargılamanın bu kısmının yargılama süresine dâhil edilmesinin mümkün olmadığını açıklamıştır (*Mustafa Tuncay Kantarcı*, B. No: 2013/7394, 6/4/2016, § 26).

36. Somut başvuruda da bu ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır. Buna göre başvuru AİHM kararı üzerine yargılamanın yenilediği asıl dava yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasıyla AİHM'e başvurmadığı gibi bu davanın nihai olarak 23/9/2012 tarihinden önce sona erdiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yargılamanın yenilenmesine yönelik davanın ayrı incelenmesi gerekir. Bu çerçevede incelendiğinde ise başvurucunun 25/1/2018 tarihinde yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunduğu ve bu sürecin Bölge İdare Mahkemesinin kesin olarak verdiği 31/10/2018 tarihli karar ile sonuçlandığı görülmektedir.

37. Bu durumda söz konusu yargılama süreci incelendiğinde; davanın, *iki* dereceli bir yargılama sisteminde toplam 9 ay sürdüğü, yargılama sürecinin bütünü dikkate alındığında başvurucunun haklarını ihlal edecek bir gecikme olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Başvuru Numarası : 2019/3765

Karar Tarihi : 17/7/2019

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 17/7/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU